

Guds barn i dåben

De lutherske bekendelsesskrifter

- Confessio Augustana
- Luthers lille katekismus
- Apologien til Confessio Augustana (Melanchthon)
- Luthers store katekismus
- De schmalkaldiske artikler (Luther)
- Om pavens magt og overhøjhed (Melanchthon)
- Konkordieformelen
 - Luthers sermon om dåben

Guds barn i dåben?

- Olav Valen-Sendstad (1904-1963)
 - *Konkordieboken. Dogmatikken for legmenn* 1957
- "Den almægtige Gud, vor Herres Jesu Kristi far, som i dåben har genfødt dig ved vand og Helligånd og skænket dig syndernes forladelse, han styrke dig med sin nåde til det evige liv".
 - Jf. Luthers *Taufbüchlein* 1523 og 1526
- Et ritual af Luther fra 1521?
- Den katolske fejltagelse: Ex opere operato – ved gerningens udførelse
- CA 5: "... For ved ord og sakramenter som midler gives Helligånden, der – hvor og når Gud vil – virker troen i dem, der hører evangeliet..." (ubi et quando visum est Deo)
- Løftet og troen
- Kontra katolsk forvandling

Forslag til dåbsritual

"Således har Gud elsket dig, at han har hengivet sin enbårne Søn for dine synder og oprejst ham til din retfærdighed (Joh 3,16 og Rom 4,25). Derfor har han i den hellige dåb lovet og tilsagt dig, at du har syndernes forladelse, er Guds barn og arving til det evige liv ved troen på Jesus Kristus. Den Hellige Ånd give dig altid denne levende tro og bevare dig indtil enden. Fred være med dig" (Olav Valen-Sendstad Konkordieboken, 354).

Uenig

- Leiv Aalen
- "Eller *ved* I ikke, at alle I, som er blevet døbt til Kristus Jesus, er døbt til hans død? ... For vi *ved*, at vort gamle menneske er blevet korsfæstet sammen med ham, for at det legeme, som ligger under for synden, skulle tilintetgøres, så vi ikke mere er trælle for synden" (Rom 6,3-6).
- Opgøret med Rom 1518-
 - Særlig 1518-22
- Opgøret med den radikale reformation (Karlstadt, Zwingli osv.) 1523-
 - Særlig 1526-28

Katolsk dåbsforståelse

- Forvandling
- Nåden → En ny natur
- Ikke mere synder
- Svagheder → falde i synd → ud af nåden
- Bodssakramentet
 - Anger, syndsbeholdelse, absolution, bodsgerninger
- Omdrejningspunktet for ens gudsforhold

Sermonen om dåben 1519

- Neddykning → En drukning af synden, der begynder i dåben og føres til ende, når vi dør
 - Dåben udsletter altså *ikke* synden
- Oprettelsen af en pagt
 - Vi lover at drukne vores synd
 - Imens lover Gud at tilgive os al synd

Løftet

- "Fordi der nu består en sådan forbindelse mellem dig og Gud, så viser Gud dig atter sin nåde og tilsiger dig, at han ikke vil tilregne dig de synder, som efter dåben findes i din natur; han vil ikke se hen til dem eller for deres skyld fordømme dig, men lader sig nøje med, ja, har sit behag i, at du stadig prøves og attrår at døde dem og med din død at blive dem kvit. Om så også onde tanker eller begæringer rører på sig, ja, om du også til tider synder og falder, når du blot atter rejser dig og genindtræder i pagten, så er de allerede i kraft af pagten og sakramentet ude af verden, som Paulus siger det i Rom 8" (118,14-23).
- Bodssakramentet/ skriftemålet?

Troen

- "Her må det tredje stykke i sakramentet behandles, nemlig *troen* – det vil sige, at man tror alt dette fast: at sakramentet ikke alene betyder døden og opstandelsen på den yderste dag, ... men også ganske sikkert begynder og virker det og forbinder os med Gud, så vi indtil døden vil døde synden og stride imod den, og han på sin side holde os det til gode og handle nådigt mod os..." (idem 119,19-26).
- "Denne tro er det allernødvendigste, fordi den er al trøsts grund. Hvem der ikke har den, må fortvivle i sine synder, thi synden, som trods dåben vedblivende er der, bevirker, at i Guds øjne er ingen af de gode gerninger rene. Derfor skal man helt frit og frejdigt holde sig til dåben og holde den op mod al synd og mod den ængstede samvittighed og ydmygt sige: Jeg ved vel, at jeg har ingen ren gerning at pege på – men jeg er døbt, og dermed har Gud, som ikke kan lyve, forjættet mig, at han ikke vil tilregne mig min synd, men dræbe og udslette den" (120,2-10).
- "Vi finder altså, at vel bliver dåben af synden forhindret i sin gerning, som er syndens tilgivelse og dødelse; men det er alene ved manglende tro på dens gerning, at den bliver gjort til intet – og omvendt, så er det troen, der fjerner alle hindringer for dens gerning. Altså beror alt på troen" (121,33-122,2).

Løfte og tro

- Løftet: At pege på dåben som noget langt mere end en mysteriøs handling, vi bare betragter, nemlig en handling, hvori Gud træder hen til os med sit løfte.
- Troen: At undervise om dåbens afgørende betydning for hele livet.

Zwingli og spiritualisterne

- Spiritualister: kristendommen en åndelig sag (modsat den katolske betoning af det ydre)
- Reaktionen mod forvandlingen i nadveren
 - Hedensk overtro, udvendig gudsyndelse.
 - I stedet: det indre menneske og dets forvandling.
- Det ydre kun symboler: pædagogiske midler
- Dåben: en menneskelig handling, indlemmelse i den ydre kirke.
- Et symbol for den indre forvandling, som sker uafhængigt af dåben

Markeringen i forhold til spiritualister

- Ofte
 - Over for Rom: betoningen af troen, imod det objektive.
 - Over for spiritualisterne: betoningen af det objektive.
- I stedet:
 - Over for Rom: Betoning af troen, med den objektive virkelighed som grundlag og forudsætning
 - Over for spiritualisterne: Betoningen af det ydre i Guds gerning (sammen med troen)

Katekismernerne og det ydre

- "Hvad er dåben? Dåben er ikke vand ret og slet, men det er vandet, indeholdt i Guds bud og forbundet med Guds ord" (Lille Kat.)
- "Lær nu heraf at komme til den rigtige forståelse og at svare på spørgsmålet om, hvad dåben er. Du skal svare, at den er ikke blot simpelt vand, men vand, der er indbefattet i Guds ord og bud og helliget ved det. Den er et guddommeligt vand, ikke fordi vandet i sig selv er ædlere end andet vand, men fordi Guds ord og bud er kommet til. ... Forstå nu altså forskellen. Dåben er helt forskellig fra alt andet vand, ikke på grund af vandets naturlige egenskaber, men fordi noget ædlere her er føjet til. Gud har nemlig selv sat sin ære ind og lagt sin magt og kraft deri. Derfor er det ikke blot naturligt vand, men guddommeligt, himmelsk, helligt og saligt vand, og hvad man ellers skal sige til dets pris, alene for ordets skyld, fordi det er et himmelsk, helligt ord, som ingen kan prise tilstrækkeligt, da det indeholder og formår alt, hvad Guds er" (Store kat., Credo 146-147).

Ordet og vandet

- "Accedat verbum ad elementum et fit sacramentum, det vil sige: 'Når ordet kommer til elementet eller den naturlige ting, bliver der et sakramente ud af det, dvs. en hellig og guddommelig ting og tegn" (147).
- "Almindeligt vand kunne ikke udrette dette, men ordet og Guds navn, *der som sagt er i dåben, gør det*" (148).
- "For det er *kernen i vandet*, Guds ord eller bud og Guds navn, som er større og ædlere end himmel og jord" (146).

Hvad dåben giver

- "Hvad giver eller gavner dåben? Den virker syndernes forladelse, genløser fra døden og Djævelen og giver alle dem, der tror det, den evige salighed, således som Guds ord og løfte lyder" (med henvisning til Mark 16: "Den som tror og bliver døbt, skal blive frelst, men den, som er vantro, skal blive fordømt", Lille Kat.)
- "Derfor skal du ganske enkelt forstå det på den måde: Dåbens kraft, gerning, nytte, frugt og formål er, at den frelser... At blive frelst, ved man nok, betyder intet andet end at blive befriet fra synd, død og Djævel, komme ind i Guds rige og leve evigt med ham" (St. Kat.,148).

Hvorfor denne betoning af det ydre?

- "Når vore kloge hoveder, de nye ånder, imidlertid påstår, at troen alene frelser, men at gerninger og ydre ting ikke kan hjælpe, svarer vi, at det ganske vist, som vi senere skal høre mere om, er troen alene, der frelser. Men disse blinde vejledere vil ikke se, at troen må have noget at tro på, dvs. som den kan holde sig til og bygge på. Troen klynger sig altså til vandet og tror, at det er dåben, som er fuld af salighed og liv. Det gør den, som allerede sagt, ikke på grund af vandet, men fordi vandet er forenet med Guds ord og ordning, og fordi havns navn er knyttet dertil. Når jeg nu tror dette, vil det blot sige, at jeg tror på Gud som den, der har givet og plantet sit ord i dåben og tilbyder os disse ydre ting, hvori vi kan gribe en sådan skat... Det må og skal være noget ydre, for at man kan fatte det med sanserne og derved bringe det ind i hjertet, ligesom jo hele evangeliet er en ydre, mundtlig prædiken. Kort sagt, hvad Gud gør og virker i os, vil han gøre gennem en sådan ydre ordning. Troen skal rette sig mod og holde sig til det sted, hvor Gud taler, ja, den skal rette sig mod og holde sig til det middel, hvorved han taler" (149).